

УДК 338(2)(430); 334.012.64.65

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Фурсін О.О. (м. Запоріжжя)

Анотація

В статті дається аналіз управління в контексті економічного прогнозування; аналіз сильних і слабих сторін організації; виявлення основних детермінант оптимізації ефективності організації в умовах ринкової економіки; умови становлення соціально-орієнтованого управління в контексті економічного прогнозування; функції соціально-орієнтованого управління, використовуючи методологію економічного прогнозування; умови досягнення соціально-орієнтованого управління в умовах економічної кризи.

The article analyzes the management in the context of economic forecasting, analysis of strong and weak sides of the organization to identify key determinants of optimizing the performance of the organization in a market economy, conditions of becoming people-oriented management in the context of economic forecasting, social function-oriented management, using the methodology of economic forecasting, social conditions achievement-oriented management of the economic crisis.

Ключові слова

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ, ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ, ЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ, КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ, СОЦІАЛЬНО-ОРИЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ, РИНКОВА ЕКОНОМІКА

Вступ

У своєму розвитку наука про прогнозування пройшла декілька основних часових етапів, які в значній мірі здійснили свій відбиток і на соціально-економічному управлінні. Бурхливий розвиток теорії і практики прогнозування приходить на 50-і рр. ХХ ст. У цей час стали з'являтися прості прогнозні моделі, проводяться різноманітні прогностичні дослідження. Свого роду «бум прогнозування» припадає на 60-70-і рр. ХХ ст. Саме у даний час було розроблено більшість теоретичних положень, методів, складних прогнозних моделей, широке застосування в прогнозуванні стали отримувати ЕОМ. З початку 80-х рр. ХХ ст. і по теперішній час відбувається новий етап, який характеризується розвитком прогнозування на науковій основі, активним застосуванням прогностики у повсякденній управлінській діяльності підприємств та організацій різних галузей народного господарства. Наука прогностика, яка використовується для аналізу соціально-орієнтованого управління, зводиться в сучасну епоху до того, щоб здійснити: 1) аналіз і синтез

об'єкта прогнозування; 2) адаптацію методів прогнозування до масштабів прогнозування; 3) алгоритмізацію процесу прогнозування; 4) моделювання об'єкта прогнозування.

Наша країна в останні два десятиріччя знаходиться у перманентному процесі реформування економіки, у зв'язку з чим у все більшій мірі зростає попит на прогнозні дослідження соціально-орієнтованого управління на різних рівнях управління і прийняття рішень. Тому в умовах нестабільності і невизначеності української економіки роль прогнозування соціально-орієнтованого управління все більше посилюється. Виникають нові цілі і задачі, змінюються форми власності підприємств і організацій, з'являються нові і ускладнюються економічні зв'язки, формуються ринкові механізми управління, управління формується не на основі директив чи вказівок, як у часи директивно-планової економіки, а на основі ринкової економіки, так як приймати рішення інтуїтивно вже неможливо.

Мета статті:

- проаналізувати прогнозування як одну з основних функцій управління;
- обґрунтувати принципи і підходи до аналізу соціально-орієнтованого управління в контексті економічного прогнозування;
- розкрити умови становлення соціально-орієнтованого управління в контексті економічного прогнозування;
- визначити функції соціально-орієнтованого управління, використовуючи методологію економічного прогнозування;
- розглянути умови досягнення соціально-орієнтованого управління на прикладі конкретної організації.

Обговорення проблеми

Прогнозування стало однією з основних функцій управління, разом з аналізом, організацією, плануванням, мотивацією, контролем у ХХІ столітті. В цілому значущість прогнозування заключається в тому, що воно, розкриваючи майбутні взаємозв'язки явищ об'єктивної реальності, збільшує різноманітність, розширює вибір варіантів розвитку досліджуваних явищ, а саме соціально-орієнтованого управління, і, як наслідок, сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень. Методологія дослідження соціально-орієнтованого управління в контексті економічного прогнозування - це спосіб наукового передбачення, в контексті якого використовується як накопичений у минулому довід, так і поточні припущення у відношенні майбутнього розвитку управління з метою його визначення. Сутність процесу прогнозування заключається у тому, що дослідник за допомогою певного методу і спеціального інструментарію обробляє інформацію, яка є у його розпорядженні про стан досліджуваного об'єкта на даний момент і намагається з певною мірою достовірності перетворити інформацію в систему знань досліджуваного феномена. Прогнозування соціально-

орієнтованого управління дозволяє розкрити стійкі тенденції і виявити істотні зміни в соціально-економічних процесах, оцінити їх можливі альтернативні варіанти, накопичити науковий і емпіричний матеріал для обґрунтованого вибору тієї чи іншої концепції розвитку чи планового рішення. Відмінною особливістю дослідження прогнозування соціально-орієнтованого управління є те, що воно описує виникнення процесів і об'єктів, які у даний момент недоступні безпосередньому сприйняттю і перевірці на практиці.

В проблемі прогнозування розрізняють два аспекти: 1) теоретико-пізнавальний; 2) управлінський, пов'язаний з можливістю прийняття управлінських рішень на основі отриманих знань. Соціально-орієнтоване управління повинно забезпечити вибір і реалізацію тільки оптимальних рішень, так як сьогодні ціна потенційних загроз не тільки для організації, а й для всього суспільства, залежить від прийняття недоброякісних рішень, кількість яких безкінечно зростає. Чим вище рівень прогнозування, тим ефективніше планування і реалізація планів організації, що, в свою чергу, приводить до підвищення ефективних результатів діяльності.

Методологія прогнозування соціально-орієнтованого управління - це науково обґрунтовані засади про можливий стан об'єкта в майбутньому, альтернативні шляхи і строки їх виконання. Цінність прогнозування заключається в тому, що прогнози дозволяють виявити істотні фактори і детально проаналізувати їх вплив на функціонування об'єкта дослідження (системи в цілому та її окремих частин) і відповідно визначити можливі напрями розвитку системи і (чи) її складових частин і результати функціонування.

Для управління ефективністю організації **необхідна розробка єдиних принципів і підходів до соціально-орієнтованого управління**, виміру і оцінки його розвитку і функціонування в умовах постійних змін і з врахуванням сучасних уявлень про ефективність організації. Характерними рисами ефективної організації господарської сфери, що відображає сучасні тенденції її розвитку в ринковій економіці, є наступні:

1) загальні риси ефективності – глобальність; гіпергнучкість та адаптивність; безперервні удосконалення і нововведення;

2) структурні характеристики - децентралізовані, мережеві; самоорганізовані; контрольовані через культуру і цінності; внутрішню відсутність кордонів; відповідністю між структурою і процесними задачами;

3) інформаційні процеси – укріплення індивідуумів і групи; самоконтроль і самостійне визначення відповідальності; членство в різних структурах організації; перехресні функції; безперервне навчання; навчання багатьох перехресних ролей;

4) менеджмент – лідерство без контролю; менше вимагати, вказувати; оцінювати та організовувати; більше контактувати, працювати в мережі; бути толерантним до неясності; вірити в людей.

Розробка прогнозної діяльності як дослідження майбутніх подій і явищ у розвитку об'єкта потребує визначення методологічних принципів, які складають конструктивну основу для розробки і використання прикладних методів прогнозування. Найважливішим принципом, що дозволяє об'єднати на загальній методологічній основі всю багатоманітність методів прогнозування у дослідженні процесів самої різної природи, являється принцип системності. Цей принцип потребує аналіз об'єкта прогнозування як системи взаємопов'язаних характеристик об'єкта і прогнозного фону у відповідності з цілями і задачами дослідження, саме соціально-орієнтованого управління. Соціально-орієнтована система не є доцільним механічним об'єднанням елементів. В якості неодмінної умови системного уявлення передбачається наявність її наступних властивостей: цілісність (чи ємергентність), ієрархічність, цілеспрямованість, самоорганізованість, управлемість тощо.

Принцип адекватності прогнозу відповідає об'єктивним закономірностям соціально-орієнтованого управління і характеризує не тільки процес виявлення, але й оцінку стійких тенденцій і взаємозв'язків у розвитку економіки та створення теоретичного аналога реальних економічних процесів. Реалізація принципу адекватності передбачає врахування імовірнісного, стохастичного характеру реальних процесів, особливо в умовах невизначеності, то й формування соціально-орієнтованого управління в цих умовах пролонгується на перспективу, так як в сучасних умовах відсутні умови для його створення.

Принцип альтернативності прогнозування соціально-орієнтованого управління пов'язаний з можливістю розвитку об'єкта дослідження, його окремих елементів по різних траєкторіям, при різних взаємозв'язках та структурних співвідношеннях. У випадку переходу до імітації процесів і тенденцій, які склалися, до передбачення їх майбутнього розвитку, виникає необхідність побудови альтернатив, визначення шляхів розвитку об'єкта. Імовірнісний характер прогнозування соціально-орієнтованого управління відображає наявність випадкових процесів і відхилень при збереженні їх якісної однорідності, стійкості прогнозованих тенденцій. Альтернативність виходить із передбачення про можливість якісно різних варіантів розвитку економіки.

Необхідною умовою розробки **достовірного прогнозу** являється пізнання об'єктивних законів розвитку процесів, виявлення стійких тенденцій на їх основі. Це пізнання повинно базуватися на глибокому вивченні досягнень прикладних розробок прогнозів, що складає сутність принципу обгрутованості чи достовірності. Реалізація цього принципу в практичних дослідженнях забезпечується відповідною якістю прогнозу та

високою оцінкою достовірності і точності такого результату. Вибір конкретного методу прогнозування залежить від наявності і якості інформаційної бази. В даному випадку принцип спостереження, який забезпечує дослідника по можливості достатніми і достовірними статистичними даними. В деяких випадках, особливо на рівні мікроекономіки, менеджери приймають рішення в умовах недостатньої інформації. Тому при розробці переважно оперативних і короткострокових прогнозів актуальним є моніторинг необхідних і надійних даних. Ця проблема може бути вирішена з використанням інформаційних технологій.

Основними функціями прогнозування соціально-орієнтованого управління являються:

- аналіз процесів і тенденцій розвитку соціально-орієнтованого управління;
- дослідження зв'язків соціально-економічних явищ у розвитку об'єкта прогнозування в конкретних умовах у певному періоді;
- оцінка об'єкта прогнозування;
- виявлення альтернатив розвитку;
- оцінка наслідків рішень, що приймаються;
- накопичення наукового матеріалу для обґрунтованого вибору рішень.

Під ретроспекцією розуміють етап прогнозування соціально-орієнтованого управління, на якому досліджується історія розвитку об'єкта прогнозування для отримання його систематизованого опису. На цьому етапі ведуть збирання, збереження і оброблення інформації, інших джерел, необхідних для прогнозування. Тут здійснюють оптимізацію як складу джерел, так і методів виміру та уявлення ретроспективної інформації, уточнюють і формують остаточно структуру і склад характеристик об'єкта прогнозування.

Діагноз являє собою етап прогнозування соціально-орієнтованого управління, на якому досліджують систематизований опис об'єкта прогнозування з метою виявлення тенденцій його розвитку і вибору методів і моделей прогнозування. На етапі діагнозу соціально-орієнтованого управління аналізують об'єкт прогнозування, який лежить в основі прогнозної моделі.

Проспекція являє собою етап прогнозування соціально-орієнтованого управління, на якому згідно з даними прогнозу розробляють прогнози розвитку об'єкта, оцінюють достовірність, точність чи обґрунтованість прогнозу (верифікацію), а також реалізації цілі прогнозу шляхом об'єднання конкретних прогнозів на основі принципу прогнозування (синтезу). На стадії проспекції виявляють недостатню інформацію про об'єкт прогнозування, уточнюють раніше отриману інформацію, вносять корективи в модель прогнозованого об'єкта у відповідності з новою інформацією.

Аналіз соціально-орієнтованого управління в контексті економічного прогнозування дозволяє встановити ті фактори, активний вплив на які приводить до зміни існуючих тенденцій і умов. Найважливішою методологічною передумовою прогнозування соціально-орієнтованого управління є вчення про об'єктивний характер економічних законів, які виступають відображенням існуючих причинно-наслідкових зв'язків явищ, які виражають їх повторюваність у певних умовах. Проте разом з тим при економічному прогнозуванні соціально-орієнтованого управління необхідно враховувати і невизначеність, зумовлену імовірнісною дією економічних законів, неповнотою їх знання, наявністю суб'єктивного фактора при прийнятті рішень, неповною і недостатньо надійною інформацією. Оцінка об'єктів прогнозування базується на співставленні аспектів детермінованості і невизначеності (стохастичності); при відсутності одного з них прогнозування втрачає смисл. При абсолютному детермінізмі зникає можливість альтернативного вибору рішень; при абсолютній невизначеності конкретне уявлення майбутнього неможливе. Розробку прогнозу соціально-орієнтованого управління необхідно вести, дотримуючись певної послідовності подій. **Класична процедура розробки прогнозу передбачає ряд послідовних етапів:**

1) Прогнозування обгрунтоване – формулювання цілей, задач, висхідних даних про структуру об'єкта і процеси, що аналізуються, основні фактори, взаємозв'язки, розробка попередніх гіпотез про закономірності розвитку, методи і організацію процедур прогнозування.

2) Опис зовнішнього середовища (прогнозного фону), виявлення зовнішніх впливів на розвиток об'єкта і внутрішнього управління, уточнення критеріїв розвитку і параметрів управління.

3) Розробка прогнозної моделі, тобто визначення її структури і складових елементів, встановлення взаємозв'язків між ними, які дозволяють прослідкувати закономірності зміни процесу.

4) Розробка при можливості альтернативного варіанту прогнозу на основі застосування необхідних методів прогнозування.

5) Оцінка достовірності, точності і обгрутованості розробленого прогнозу, наслідків його реалізації; порівняння результатів прогнозу з альтернативними варіантами прогнозу.

6) Розробка рекомендацій по управлінню розвитком процесу з врахуванням варіантів впливу зовнішнього середовища і внутрішньої еволюції об'єкта.

7) Формулювання задач щодо розробки нового варіанту прогнозу з врахуванням аналізу отриманих результатів і нової інформації, яка поступила.

Звичайно, що це універсальний перелік дій для всіх ситуацій, проте для розробки достовірного прогнозу основні етапи повинні відтворюватися у будь-якому випадку.

В основі прогнозування соціально-орієнтованого управління лежать три взаємодоповнюючих джерела інформації про майбутнє. **По-перше**, оцінка перспектив розвитку майбутнього стану прогнозованого явища на основі досвіду, частіше всього за допомогою аналогії з достатньо добре відомими схожими явищами і процесами. **По-друге**, умовне пролонгування в майбутнє (екстраполяції) тенденцій, закономірності розвитку яких в минулому і теперішньому володіють висоткою мірою інертності. **По-третє**, модель майбутнього стану того чи іншого явища, процесу, побудови відповідно очікуваним чи бажаним змінам ряду умов, перспективи розвитку яких достатньо відомі.

У відповідності з цим існують три доповнюючі один одного способи розробки прогнозів:

1) **анкетування (інтерв'ю, опитування)** – спосіб прогнозування, заснований на вивченні думок експертів, спеціалістів, експертів у даній проблемній області, населення, жителів місцевості. Велике значення мають оцінки спеціалістів, тоді як опитування населення в практиці прогнозування застосовуються порівняно рідко;

2) **екстраполювання і інтерполювання** – побудова динамічних рядів розвитку показників прогнозованого явища на протязі певних періодів заснування прогнозу в минулому та упередження прогнозу в майбутньому;

3) **моделювання** – побудова пошукових і нормативних моделей з врахуванням ймовірних і бажаних змін прогнозованого явища на період упередження прогнозу в контексті прямих і непрямих даних про масштаби і напрямки змін.

Як свідчить аналіз, всі ці способи доповнюють один одного.

Вище перераховане визначає використання наступних принципів положень при дослідженні соціально-орієнтованого управління в контексті економічного прогнозування:

1. Виявлення слабих і сильних сторін організації (внутрішні фактори) та їх порівняльний аналіз з можливостями та загрозами ринку (зовнішні фактори), що дозволяють оцінити реальні передумови її адаптації до внутрішньої структури; визначити потенціал адаптаційного управління і напрямів його розвитку. Компоненти адаптаційного потенціалу (організаційні, технологічні та інформаційні ресурси) визначаються основними складовими підсистемами організації (персонал, економіка і фінанси, маркетинг, інновації) і одночасно являються об'єктами управління і оцінки.

2. При оцінці та вимірі ефективності організації необхідно враховувати взаємозв'язок і взаємовплив параметрів роботи підсистем, які входять в організацію.

3. Загальний стан організації визначається не тільки параметрами окремих її підсистем, але і динамікою факторів зовнішнього середовища, які впливають на неї. Щоб описати стан зовнішнього середовища організації в перспективі, визначають окремі

параметри і проєцюють їх потенційний розвиток на майбутнє. При цьому виокремлюють відповідність динамічних змін внутрішнього середовища організації (включаючи параметри всіх її підсистем) змінам мікросередовища (включаючи поставщиків, посередників, конкурентів, споживачів) і макросередовища (включаючи політичне, демографічне, науково-технічне, культурне середовище) у напрямку їх на цілі розвитку організації.

4. Зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі, визначають необхідність стратегічного підходу до розвитку і функціонування організації (чи стратегії в організації?).

5. Функціонування організації у реальному масштабі часу повинно бути підпорядковано цільовим установам стратегічного розвитку організації.

6. Зв'язок між стратегічним, поточним і оперативним управлінням повинно базуватися на використанні методичного інструментарію, що забезпечує єдність підходів, оцінок, вимірів.

При цьому виокремлюють **узгодження кадрового потенціалу** (готовність персоналу управляти організацією на основі чітко сформульованих вищих цілей і принципів управління), організаційного (дієздатність організації, можливості її у вирішенні стратегічних і поточних задач), інформаційного (наявність ефективного інструментарію) для збирання, перероблення і передачі необхідної інформації) і т.д. Наприклад, визначення інформаційного потенціалу організації забезпечується наступним методичним інструментарієм: розвинена система управлінського і фінансового обліку; розвинена прогнозно-аналітична система; хороші професійні знання; ефективна система електронного оброблення інформації

Використання методологічного інструментарію, що забезпечує єдність підходів, оцінок і вимірів, засновано на принципах встановлення зворотного зв'язку видів управління. Серед найбільш вживаних методів, які забезпечують зв'язок оперативного і стратегічного управління, що використовуються в організаціях в якості інструментарію, слід назвати:

* метод «дерева цілей» і проведення експерименту (при діагностиці проблеми);

* мережені графіки, логічні методи, методи прогнозування (при виявленні і оцінці альтернатив розвитку);

* метод «дерева рішень» (при виборі альтернатив) тощо.

7. **Використання інтегрованих систем планування**, звітності, що відповідає за їх рішення в рамках організаційної структури, та інтеграцію у часі. При цьому виникає ряд проблем, пов'язаних з оцінкою ефективності організації: 1) звичайна складність загальноорганізаційної ситуації, пов'язаної з перемінами; 2) недостатні можливості якісно оцінити фактичні і майбутні параметри, що характеризують якісний стан організації (наприклад, у сфері організаційної структури та структурних

заходів); 3) недостатня ясність причинно-наслідкових зв'язків між успіхом організації і заходами, що приймаються, що викликано, зокрема, більшим часовим розривом між ними; 4) відсутність, як правило, «зразкових моделей», на які повинна орієнтуватися організація.

Проблеми діючої стратегії. Перспективи розвитку організації пов'язані в першу чергу з вирішенням стратегічних проблем, серед яких необхідно виявити проблеми діючої стратегії, і проблеми, виявлені в першу чергу із становленням соціально-орієнтованого управління. Аналіз наукової літератури свідчить, що до ключового фактору успіху функціонування організації слід віднести наявність стратегії, цільової єдності щодо реалізації стратегії в команді управління і наявність необхідних ресурсів. Інших факторів, що впливають на ефективність управління, так багато, що визначити самий важливий з них не так просто.

Настільки ефективна чинна стратегія щодо становлення і функціонування соціально-орієнтованого управління, то оцінка даного явища відбивається на стратегії організації в якісному відношенні, в її цілісності та узгодженості (системності), а також обгрутованості та відповідності реальній ситуації. Кількісні оцінки виявляються в фінансових результатах та результатах господарської ситуації організації, що знаходить своє підтвердження у своєму місці серед конкурентів (захват лідерства чи власна ніша на ринку). На ефективність діючої стратегії організації накладають свій відбиток межі конкуренції в певній галузі (скільки рівнів каналів розподілу використовується; розміри і відмінності географічних ринків), а також зміст функціональних складових стратегії: раціональність кожної складової стратегії; пониження цін і витрат, реклама) самої організації і конкурентів тощо. На ефективність діючої стратегії накладають свій відбиток межі конкуренції в галузі (скільки рівнів каналів диверсифікації використовується; розміри і відмінності географічних ринків), а також зміст функціональних складових стратегії: раціональність кожної складової стратегії; дії (зниження цін, реклама) самої організації і конкурентів.

Критерієм ефективності діючої стратегії організації, яка розвивається в контексті соціально-орієнтованого управління, є фінансовий стан організації на протязі останнього часу:

- ринкова частка, місце в галузі;
- динаміка розміру прибутку (в порівнянні з конкурентами);
- тенденція зміни чистого прибутку на інвестиції; вростання продажу компанії) у порівнянні з ринком в цілому);
- розмір кредитів;
- імідж в очах споживачів;
- лідерство (в технології, інноваціях, якості).

Висновки

1. Історичне значення розробки концепції соціально-орієнтованого управління в контексті методології економічного прогнозування заключається в тому, що в нашій країні повинна сформуватися неоліберальна парадигма розвитку господарства, яка існує разом з іншими течіями і напрямками – неокласикою, неокейнсіанством, неоконституціоналізмом. Її виникнення важливо з декількох точок зору, а саме орієнтацією суспільства на демократію, соціально-економічним зростанням, соціально-економічним добробутом країни, створенням умов для ефективного розвитку господарства в умовах подолання економічної кризи.

2. В теоретико-методологічному плані неоліберальна доктрина, на якій базується соціально-орієнтоване управління, зробила свій вклад у вирішення багатоточкових суперечок відносно економічної ролі держави, її соціальної політики, співвідношення централізації і децентралізації в господарському управлінні. У даному випадку важливе значення мають положення про ефективний конкурентний механізм як продукт активної ролі держави, про соціальне страхування, соціальне вирівнювання доходів населення внаслідок соціальної політики держави, екологічної орієнтації господарського розвитку.

3. Для вирішення питання про вибір моделі ринкової економіки для України важливе місце мають моделі ринкової економіки України, дослідження умов формування соціально-ринкового господарства та соціально-орієнтованого управління. Проте глибока економічна та фінансова криза, наявність в суспільстві багатьох точок зору на майбутній соціально-економічний розвиток, необхідність швидкого впровадження ринкової економіки у всіх галузях народного - висхідні умови становлення соціально-орієнтованого управління.

4. Українська економіка перебуває в тяжкій кризовій ситуації, характеризується інфляцією, низькою конкурентоспроможністю, руйнацією виробничих, фінансових, торгових зв'язків, низьким рівнем добробуту населення, великою поляризацією українського суспільства. Тому необхідно сформулювати і впровадити в життя нову систему ринкового господарювання, дії якої були б направлені на інтереси суспільства, а для цього необхідно впроваджувати в життя соціально-орієнтоване управління.

5. Вивчення західноєвропейського досвіду важливо не тільки з пізнавальної точки зору, а й з точки зору реальних можливостей його застосування в умовах суверенної України. Цей перехід здійснюється шляхом безлічі помилок наших можновладців, в результаті відсутності чітко розробленої стратегії переходу до ринкового господарства та соціально-орієнтованого управління; в офіційних документах спостерігається непослідовність дій Кабміну і парламенту, парламенту та дій Президента, намагання спростувати діяльність Кабміну чи

Президента, непослідовність дій трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої і судової та місцевого самоврядування, тому вибір конкретної моделі розвитку набуває важливого як теоретичного, так і практичного значення, а успішне вирішення цього питання потребує вивчення як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

6. Принципи соціально-орієнтованого управління, які у Західній Європі перевірені багатовіковою практикою, мають рішучий вплив на функціонування ринкового господарства, а, отже, і ефективності цієї моделі. Саме цим і пояснюється посилення уваги до вивчення соціально-ринкового господарства, упровадження якого було б неможливе без соціально-орієнтованого управління.

7. Можливість використання західноєвропейського досвіду формування і функціонування соціально-орієнтованого управління у вітчизняних умовах не означає, що його слід скопіювати і сліпо перенести, так як це неможливо тому, що система об'єктивних законів і закономірностей діє і використовується в специфічних національних умовах, які повинні визріти чи дозріти до цього, тому їх врахування – це невід'ємна умова формування соціально-орієнтованого управління, яким би глибоким і послідовним не було економічне прогнозування.

7. Тенденції еволюції сучасної економічної системи значною мірою зумовлені закономірностями розвитку кожного з основних елементів цієї системи: продуктивних сил, техніко-економічних відносин, організаційно-економічних відносин, відносин власності (в економічному аспекті цієї категорії) та господарського механізму. Проте на розвиток економічної системи важливе значення мають менталітет нації, його історія, релігія, культура, трудова етика, «дух капіталізму», суспільна солідарність і справедливість, ступінь вирішення соціальних питань. Так, деякі західні вчені (Р.Хейлбронер) дотримуються погляду, що ринковий механізм і приватна власність будуть істотно змінені або цілком замінені державною власністю та державним управлінням (у 2200 р. у США держава володітиме 90% всієї реальної власності).

9. У структурі господарського механізму визначальним стане державне регулювання, програмування і прогнозування економіки. Роль цього елемента може зростати внаслідок загострення екологічної кризи. Залежно від ступеня її поглиблення все актуальнішим буде питання про створення єдиного планетарного уряду, глобального (у масштабі всієї землі) макроекономічного регулювання процесів відтворення.

10. Серед рушійних сил соціально-економічного прогресу все вагомішу роль відіграватимуть суперечності між досягнутим рівнем виробництва і зрілими соціальними та духовними потребами за одночасного послаблення ролі економічних проблем.

11. На закономірності еволюції основних елементів економічної системи в межах окремих країн значно впливатиме процес інтернаціоналізації продуктивних сил і техніко-економічних відносин (або

технологічного способі виробництва), з одного боку, виробничих відносин (або економічної власності та господарського механізму) – з іншого.

Перспективи подальших досліджень:

- сформулювати концепцію ефективного соціально-орієнтованого управління в умовах глобалізації, євроінтеграції та ринкових умов економіки;

- дати порівняльний аналіз концепцій соціально-орієнтованого управління як класичного, так і посткласичного контексту.

Джерела

1. Бодров В.Г., Кредисов А.І., Леоненко П.М. Соціальне ринкове господарство.- К.: Либідь, 1995.-128с.

2. Эрхард Л. Полвека размышлений. Речи и статьи.- М.: Наука, 1993.- 105с.

3. Эрхард Л. Благосостояние для всех.- М.: Наука, 1991.- 130с.

4. Клас Еклунд. Эффективная экономика — шведская модель.- М.: Мысль, 1991.- 86с.

5. Мюрдаль Г. Мировая экономика. Проблемы и перспективы М.: Знание, 1958.- 169 с.

6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Знание, 1962.- 135с.

7. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т. 2. М.: Научная мысль, 1993.- 252 с.

8. Кемпбэл Э., Саммерс Лаче К. Стратегический синергизм. 2-е изд.- Спб.: Питер, 2004.- 416 с.

9. Портер, Майкл Э. Конкуренция: учеб пособие / Пер. с англ.- М.: Издательский дом «Вильямс», 2001.- 495 с.

10. Прогнозирование национальной экономики: Учебник/ Г.А.Парсаданов, В.В.Егоров.- М.: Высш.шк., 2002.

11. Хамел Г., Прахалад К.К. Конкурируя за будущее. Создание рынков завтрашнего дня / Пер. с англ.- М.: ЗАО «Олимп-бизнес», 2002.- 238 с.

Стаття надійшла 20.08.09 р.